

- *Наукові повідомлення молодих учених установ НАН України (доповідачі — доктор юридичних наук В.К. Малолітнева, доктор хімічних наук В.Л. Демченко, кандидат філологічних наук В.С. Василенко)*
- *Стан і перспективи геокоосмічних досліджень України в Антарктиці (доповідач — доктор фізико-математичних наук А.В. Залізівський)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ 29 червня 2022 року

Засідання Президії НАН України 29 червня 2022 р. відбулося у змішаному режимі (офлайн у залі та онлайн) під головуванням президента НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього.

Члени Президії НАН України заслухали наукові повідомлення молодих учених НАН України.

Виступ ученого секретаря Інституту економіко-правових досліджень ім. В.К. Мамутова НАН України доктора юридичних наук **Вести Костянтинівни Малолітневої** було присвячено особливостям правового регулювання публічних закупівель в умовах воєнного стану та післявоєнного періоду (докладніше див. с. 64).

З огляду на масштаби руйнувань внаслідок широкомасштабної воєнної агресії РФ проти України, зокрема таких об'єктів, як залізничні вузли, дороги, адмінбудівлі, заклади охорони здоров'я, освіти тощо, публічні закупівлі мають стати одним з основних засобів відновлення України. У зв'язку з цим окреслено новації у порядку здійснення закупівель під час воєнного стану. Визначено три напрями, в межах яких запропоновано удосконалити законодавство з публічних закупівель у повоєнний час: 1) спрощення порядку здійснення публічних закупівель для забезпечення оперативності задоволення потреб замовників; 2) подальша цифровізація системи публічних закупівель з метою підвищення ефективності закупівель (запровадження електронного інвойсування та смарт-договорів); 3) стратегічне використання публічних закупівель для реалізації горизонтальних цілей за відповідними напрямами державної політики. Особливу увагу приділено розвитку сталих публічних закупівель як засобу залучення інвестицій для відновлення економіки. Наголошено на пропозиціях з розвитку соціально відповідальних публічних закупівель, зокрема на забезпеченні за допомогою публічних закупівель можливостей

працевлаштування та навчання осіб, які втратили роботу, просування захисту і поваги до прав людини.

Акцентовано увагу на запровадженні «зелених» публічних закупівель, особливо в межах процесів відбудови зруйнованої інфраструктури. Доведено, що публічні закупівлі мають бути чітко визначені як засіб реалізації плану відновлення України, що зумовлює необхідність розроблення та затвердження Національної стратегії розвитку публічних закупівель з визначенням пріоритетів, якими мають керуватися замовники під час організації та здійснення закупівель, а також цілей за відповідними напрямками державної економічної, екологічної і соціальної політики, у досягненні яких публічні закупівлі можуть відіграти важливу роль.

У повідомленні провідного наукового співробітника Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України доктора хімічних наук **Валерія Леонідовича Демченка** було приділено увагу матеріалам та адитивним технологіям виготовлення полімерних виробів біомедичного призначення (докладніше див. с. 71).

Сьогодні у медицині, екології та харчовій промисловості є потреба у нових матеріалах з високою антимікробною і противірусною дією та якомога меншою токсичністю для людини й довкілля. В цьому аспекті інтерес становлять полімерні нанокompозитні матеріали, що містять наночастинки срібла, міді чи оксиду цинку, які мають виражений фармакологічний ефект. Перспективним полімером для створення антимікробних і противірусних срібловмісних нанокompозитів є полілактид (ПЛА), який характеризується високою механічною міцністю, біосумісністю, нетоксичністю. Крім того, ПЛА є перспективним матеріалом для 3D-друку.

Розроблено металовмісні полімерні плівкові матеріали на основі ПЛА і наночастинок срібла ультрадисперсного розміру та відпрацьовано формування виробів на їх основі за технологією 3D-друку. Плівкові срібловмісні матеріали формували трьома способами: від-

Виступ доктора юридичних наук Вести Малолітневої

Виступ доктора хімічних наук Валерія Демченка

новленням іонів срібла в полімерних плівках, механічним введенням окремо синтезованих наночастинок срібла в полімерну матрицю та розпиленням наночастинок срібла на поверхню полімеру.

Розроблені плівкові срібловмісні матеріали та технологія 3D-друку виробів з ефективною антимікробною та противірусною дією можуть бути перспективними для формування антимікробних покриттів у медичних, фармакологічних і біологічних лабораторіях для забезпечення стерильних умов; створення пакувальних матеріалів для тривалого, якісного й безпечного зберігання харчових продуктів, антимікробних повітряних фільтрів у системах вентиляції в лікарнях і мікробіологічних лабораторіях, широкого спектру різноманітних медичних виробів, зокрема перев'язувальних матеріалів для лікувальних закладів, тощо.

Виступ кандидата філологічних наук Вадима Василенка

Виступ доктора фізико-математичних наук Андрія Владиславовича Залізовського

Молодший науковий співробітник Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України кандидат філологічних наук **Вадим Сергійович Василенко** виступив з повідомленням на тему «Ідея українського культурного європеїзму в повоєнну добу: ретроспекції й перспективи» (докладніше див. с. 76).

Ідея українського європеїзму має тривалу і складну історію: хронологічно вона сягає ще давньоруських, князівських часів, але своє культурне й політичне обґрунтування знаходить у ХХ ст. Простежено основні віхи в розвитку цієї ідеї у працях двох найвизначніших українських інтелектуалів того часу: лінгвіста й літературознавця Юрія Шевельова (який писав під кількома псевдонімами, найвідоміший з них — Шерех) і письменника Юрія Косача.

Суспільно-політичний аспект проблеми українського європеїзму, а точніше — його кризи, яку він означає як український «рахунок» Європі, Шерех розвиває в циклі статей під назвою «Рахунок Європі». У них порушено низку питань, розгляд яких зводиться до акцентування на проблемі місії України в західному, європейському, світі, а також на потребі перевизначення понять України і Європи з погляду нового, повоєнного часу.

Юрій Косач визначає ідею Європи через протиставлення різних філософських і політичних понять: окциденталізму і євразійства, «фаустівського духу» і «азіатського ренесансу», християнства і комунізму, космополітизму і націоналізму. Косач заперечує думку про цілісність і монолітність Європи, вказуючи на відсутність її єдиного культурного та політичного центру, але водночас пише про єдність Європи як ідеї. Вихідною тезою, яку обстоює Косач, є думка не про одну, а про «кілька Європ», їх глибоку неоднорідність, що виростає з дуалізму європейської думки, і саме навколо цього конфлікту, вважає він, і розгортається історія Європи.

* * *

Далі члени Президії НАН України заслухали доповідь завідувача відділу радіофізики геокосмосу Радіоастрономічного інституту НАН України доктора фізико-математичних наук **Андрія Владиславовича Залізовського** про стан і перспективи геокосмічних досліджень України в Антарктиці (стенограму див. на с. 25).

Україна вивчає геокосмос в Антарктиці з 1996 р., з моменту передання британської антарктичної бази «Фарадей» під юрисдикцію нашої держави. Для вирішення багатьох завдань за напрямом геокосмічних досліджень українську станцію «Академік Вернадський» було оснащено сучасними науковими вимірювальними пристроями вітчизняного виробництва у надширокому діапазоні частот — від 10^{-3} до 10^9 Гц. На сьогодні це найбільша широкосмугова електромагнітна обсерваторія в Антарктиці.

Серед найбільш вагомих результатів геокосмічних досліджень, отриманих за останні десять років, слід назвати: відтворення добових, сезонних і річних властивостей атмосферних гравітаційних хвиль та рухомих іоносферних збурень, а також ідентифікацію джерела їх збудження; демонстрацію можливості використання трьох глобальних електромагнітних резонаторів як індикаторів стану геокосмосу; створення методу частотно-часової селекції радіосигналів на наддовгих радіолініях, що дало змогу контролювати з Антарктики динаміку іоносферних неоднорідностей навіть в Арктиці; підтвердження можливості штучного живлення глобальних хвилеводів за допомогою електромагнітного випромінювання надпотужних нагрівних стевдів; розроблення фізичної моделі переносу потужних атмосферних збурень на іоносферні висоти і до магнітосполученого регіону. Більшість цих результатів отримано у плідній кооперації з вченими США, Норвегії, Польщі, Японії, Великої Британії, Італії, Угорщини та інших країн.

В обговоренні доповіді взяли участь директор Центру космічних досліджень Польської академії наук професор Івона Станіславська; головний науковий співробітник Радіоастрономічного інституту НАН України член-кореспондент НАН України Ю.М. Ямпольський; академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В.М. Локтев; в.о. академіка-секретаря Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України академік НАН України С.В. Комісаренко; директор Фізико-механічного інституту ім. Г.В. Карпенка НАН України академік НАН України З.Т. Назарчук; директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я.С. Яцків; голова Донецького наукового центру НАН України та МОН України член-кореспондент НАН України В.А. Устименко.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- оголосили конкурс на заміщення посади директора Державної установи «Центр оцінювання діяльності наукових установ та наукового забезпечення розвитку регіонів України НАН України»;
- затвердили членом Бюро Відділення загальної біології НАН України на строк, що залишився до чергових виборів, доктора біологічних наук В.О. Харченка;
- внесли зміни до складу комісії з припинення Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України;
- схвалили план заходів з відзначення 100-річного ювілею Видавництва «Наукова думка» НАН України.

Затверджено:

- доктора економічних наук **Новікову Ольгу Федорівну** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту економіки промисловості НАН України;
- доктора економічних наук **Вишневського Олександра Сергійовича** на посаді заступника директора з науково-організаційної роботи Інституту економіки промисловості НАН України;
- кандидата економічних наук **Солдак Мирославу Олексіївну** на посаді вченого секретаря Інституту економіки промисловості НАН України;
- директора Інституту проблем міцності ім. Г.С. Писаренка НАН України члена-кореспондента НАН України **Зінковського Анатолія Павловича** головним редактором журналу «Проблеми міцності».

Погоджено призначення:

- доктора технічних наук **Шевченка Георгія Олександровича** на посаду завідувача відділу механіки машин і процесів переробки мінеральної сировини Інституту геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України;
- члена-кореспондента НАН України **Михальського Валерія Михайловича** на посаду головного наукового співробітника Інституту електродинаміки НАН України;
- доктора технічних наук **Зайцева Євгена Олександровича** на посаду завідувача відділу теоретичної електроніки та діагностики електротехнічного обладнання Інституту електродинаміки НАН України;
- доктора економічних наук **Шушпанова Дмитра Георгійовича** на посаду завідувача відділу демографічного моделювання та прогнозування Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- президента Національної академії педагогічних наук України, члена Президії НАН України академіка

НАН України **Кременя Василя Григоровича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, високі професійні здобутки на освітньо-науковій ниві та активне сприяння співпраці творчих колективів Національної академії педагогічних наук України і Національної академії наук України;

- завідувача відділу Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України доктора політичних наук **Войналовича Віктора Анатолійовича** за багатолітню плідну творчу працю та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі політичної науки;

- співробітників Інституту загальної енергетики НАН України — ученого секретаря кандидата технічних наук **Лещенко Ірину Чеславівну**; заступника директора з наукової роботи кандидата технічних наук **Шульженка Сергія Валентиновича** — за багатолітню плідну працю, вагомий внесок у розвиток вітчизняної енергетики в умовах інтеграції України до світових енергетичних ринків та з нагоди 25-річчя від часу заснування установи.

Відзнакою НАН України «За сприяння розвитку науки» нагороджено:

- головного наукового співробітника Фізико-технічного інституту низьких температур ім. Б.І. Веркіна НАН України академіка НАН України **Марченка Володимира Олександровича** за багаторічну невтомну плідну працю вченого-математика і педагога, визначні творчі здобутки та активне сприяння розвитку й популяризації математичної науки в Україні.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- завідувача відділу Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України члена-кореспондента НАН України **Пархоменко Наталію Миколаївну** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, вагомий здобутки у галузі юридичної науки та значний особистий внесок у підготовку висококваліфікованих наукових кадрів.

Подякою НАН України відзначено:

- почесного директора Інституту загальної енергетики НАН України академіка НАН України **Кулика Михайла Миколайовича** за багатолітню плідну працю, вагомий внесок у розвиток вітчизняної енергетики в умовах інтеграції України до світових енергетичних ринків та з нагоди 25-річчя від часу заснування установи.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- провідного наукового співробітника Інституту соціології НАН України кандидата історичних наук **Арсеєнка Анатолія Григоровича** за багатолітню плідну працю вченого і педагога та вагомий особистий внесок у розвиток економічної соціології і соціології праці в Україні;

- провідного наукового співробітника Інституту історії України НАН України доктора історичних наук **Колесник Ірину Іванівну** за багаторічну плідну наукову і педагогічну працю та значний особистий внесок у розвиток вітчизняної історичної науки;

- співробітників Інституту загальної енергетики НАН України — заступника директора з загальних питань **Діденка Ігоря Вікторовича**; старшого наукового співробітника кандидата технічних наук **Згуровця Олександра Васильовича**; завідувача відділу кандидата технічних наук **Макарова Віталія Михайловича**; завідувача відділу кандидата технічних наук **Малаяренку Олену Євгенівну**; завідувача відділу кандидата технічних наук **Нечасву Тетяну Петрівну**; завідувача служби науково-інформаційного та документального забезпечення **Пешкову Ірину Борисівну**; завідувача відділу кадрів **Семенюк Наталію Вікторівну** — за багатолітню плідну працю, вагомий внесок у розвиток вітчизняної енергетики в умовах інтеграції України до світових енергетичних ринків та з нагоди 25-річчя від часу заснування установи.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик